

Dochter

Lenny Peeters

Dochter

2017 Prometheus Amsterdam

Voor Jasmijn

Lenny Peeters schreef dit werk tijdens een residentie in De School van Gaasbeek.

© 2017 Lenny Peeters

Omslagontwerp Jan van Zomeren

Foto auteur Johan Jacobs

Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 3389 4

Ik steek het mes in de grond en veeg mijn handen af aan mijn trui. Het was niet eens moeilijk. Alleen achter aan de nek moest ik harder duwen. De rest ging vanzelf.

De gevlekte cavia snuffelt aan de omgewoelde aarde. Wanneer hij plots rechtop gaat zitten en zijn kop scheef houdt, blijf ik stil staan. Voetstappen. Rond het huis. Ze gaan weer weg.

Ik doe snel verder, gooi de put dicht en leg mooie kringen van stenen op de aangestampte grond ernaast.

De gevlekte is weg voor de eerste auto's er zijn. Ik hoor piepende remmen. Stemmen en kreten. Blauw licht vult de tuin.

‘Hoe heet je?’ Gewone woorden, maar ze klinken donker. Ik moet uitkijken.

‘Hoe heet je?’

Dochter, denk ik bij mezelf. Dochter, natuurlijk.

De vrouw vraagt waar ik woon. In ons huis. Dat van vader en mij. Ze wil nog meer horen. Waar ik vandaan kom. Ik haal mijn schouders op. Wanneer ik geboren ben. Een hele tijd geleden. Toen de tuin nog vol medicijnbloemen stond. Met de blaadjes verzorgde ik de cavia’s. Elke dag op hetzelfde uur. Dat doe ik nu niet meer. En in de moestuin hebben de konijnen en de wilde geiten de laatste groenten opgeknabbeld. Er groeien enkel nog brandnetels en stekelige grassprietten.

Ze vraagt of ik werk. Natuurlijk werk ik. Er is altijd van alles te doen in huis. Ze vraagt wat er gebeurd is en waarom. Ik kijk naar mijn laarzen. Ik wil ze uitdoen en aan mijn voeten krabben, maar ik weet niet hoe, met die zakken rond mijn handen.

‘Zwijgen lost niets op.’ Ze steekt haar vinger in de lucht zoals vader ook deed wanneer hij boos was. Soms

zwaaide hij ermee voor mijn ogen. Dan vond ik het nog moeilijker om te luisteren.

Ze wil het hele verhaal. Vanaf het begin, zegt ze. Vanaf deze ochtend. 'Je bent opgestaan. Je hebt ontbeten. En toen?'

***

De koekoek roept.

Ik tel.

‘Drie?’

Vader schudt met de wortels die hij uit de grond heeft getrokken en wrijft ze proper aan zijn broek.

‘Vijf,’ zegt hij. ‘Nog even en je kan het zo goed als ik.’

Hij zet zijn hark tegen het hek van de moestuin en stapt met de wortels en een handvol sperziebonen naar de keuken. De zakken van zijn broek staan bol van de aardappelen. Ik wacht tot hij de deur achter zich dichttrekt.

Het is tijd.

Ik veeg de bladeren en takjes onder de eik opzij en doe mijn doos met spullen open. Eerst zaten er pantoffels in. Vader had ze met de kruiwagen meegebracht. Twee grote sloffen met stoffen tanden en pluchen oren. ‘Konijnenkoppen,’ zei vader. Dat dacht ik niet. Konijnen zijn bruin of wit of zwart. Nooit roze. Dat zou vader moeten weten.

De pluche zag er zacht uit, als de kleinste veertjes die vogels soms verliezen, maar toen vader me de pantof-

fels aanded en de konijnenoren mijn voeten raakten, gilde ik. Het was alsof vader in mijn nek kneep. Rillingen tot aan mijn vanachteren. Ik trok de pantoffels weer uit. Vader zei dat ik ze niet hoefde te dragen als ik niet wou, maar dat het wel jammer was, want dat hij ze goedkoop op de kop had kunnen tikken.

‘Pantoffels hebben geen kop,’ zei ik.

‘Deze wel.’ Hij maakte een propje van het papier uit de pantoffeldoos en gooide het in de houtmand.

Ik keek nog eens goed. Er waren geen koppen aan de pantoffels genaaid. Alleen oren, ogen, tanden en snorharen. Vader had het vast niet goed gezien. Hij zou een bril moeten dragen. Dat zegt hij zelf. Hij wrijft over zijn ogen en klaagt dat ze zo snel achteruitgaan. Ik zie er niets mis aan. Ogen kunnen ook alleen maar achteruit als je er heel hard op drukt. Of als je ze uit je gezicht steekt en wegrolt.

Vader zegt wel vaker rare dingen. Slokop. Of grapjas, als hij tranen in de ogen heeft van het lachen. Vanmorgen zei hij dat ik weer koeken had zitten eten achter zijn rug. Nietes! riep ik. Hij zei dat het niet netjes is om erover te liegen, maar dat doe ik helemaal niet. Ik had de koeken onder de deken in mijn bed opgegeten.

De konijnenpantoffels heb ik nooit meer moeten dragen. Ze bleven staan tegen de verste muur in de keuken tot een dier gaten in de voorkanten had geknabbeld en vader ze wegsmeet.

Nu zitten er spullen in de pantoffeldoos. Een kleiner

doosje met papieren zakdoeken dat er precies in past. Een bord. Een roestige schaar die ik heb gevonden in de schuur. Een borsteltje. Een vingerhoedje. Oorstokjes en plakband. Een takje van onze eik. Een handdoek. Ik vouw hem open en zet het bord erop.

Met de schaar knip ik kruiden fijn. Vrouwenmantel. Engelwortel. Speenkruid. Vader zet er thee van als hij lang op de plank in het hok moet zitten. Goudsbloemen. Kaasjeskruid. De snippers vallen op het bord.

Jonas komt eraan. Precies op tijd. Hij blijft staan tussen de struiken op de grens van onze tuinen. Het moet van zijn moeder. Dat is ze zelf een keer komen zeggen.

‘Het zijn bedelaars, zij en haar vader. Dat begrijp je toch, schat?’ Ze streekte hem over zijn wang en keek naar de cavia’s alsof het ratten waren. Jonas zei niets. Als vader tegen me praat en ik kijk weg, wordt hij slechtgezind. En als hij vraagt of ik het begrepen heb en ik antwoord niet, moet ik naar mijn kamer gaan. Ik knikte gauw in Jonas’ plaats en lachte naar zijn moeder. Ik wou dat ze ook over mijn wang streekte en me schat noemde, maar ik weet al dat ze alleen met me praat als ik in haar tuin sta. Toen ik een keer een ontsnapte cavia terugvond in het gras voor haar huis, hem kusjes gaf en zijn kloppende buikje streekte, ging het raam open.

Jonas’ moeder wapperde naar me. Haar nagels fonkelden in de zon. ‘Wegwezen! En neem dat beest mee. Ik wil niet dat het aan mijn bloemen knaagt.’ De bloe-

men waren felgekleurd zoals haar nagels. De cavia zou er nooit van eten.

Zuurpruim, dacht ik. Lang bakkes. Dat mompelt vader soms als we haar horen foeteren in de tuin.

Ze bleef naar me kijken.

Misschien wou ze nog iets vragen. Hoe vader mijn lievelingsjurk zo proper krijgt. Met ossengalzeep. Die koopt hij gewoon in het dorp. En dat mijn haar zo lang en glanzend is, komt doordat we het insmeren met honing.

Ze riep Jonas.

‘Zeg jij eens tegen het buurmeisje dat ze in haar eigen tuin moet spelen.’

Dat deed hij natuurlijk. We zijn vrienden. Die praten wel graag met elkaar. Jonas en ik zelfs elke dag.

‘Muizenkus!’ zegt hij, zodra hij klaarstaat tussen de struiken en zijn handen in zijn zakken heeft gestoken.

We steken onze lippen naar voren, zo ver mogelijk, tot ze elkaar raken. De eerste keer dat hij me een kus op mijn mond probeerde te geven, wou ik niet. Bij vader vind ik het ook vervelend als zijn nachtzoen daar terecht komt. ‘En een klein kusje?’ vroeg Jonas. ‘Zoals muises het doen?’ Hij zoog zijn wangen naar binnen en tuitte zijn lippen. Zo wou ik het wel. Nu wacht ik de hele dag op onze muizenkus.

Ik doe een stap achteruit. Tijd voor ons lied. Jonas fluistert de woorden en ik zing ze terwijl ik een cavia heen en weer wieg. Af en toe kijkt hij naar vader die

verderop in de tuin bezig is. Misschien wil hij van hem ook graag horen dat het een mooi lied is.

‘Mager sprietje,’ zing ik,

‘armen als rietjes.

Vieze kleertjes en vuile knietjes.

Moedertje verdwenen,

papaatje die moet wenen.’

Jonas knipt erbij in zijn vingers.

Soms verandert hij woorden. Daar houd ik niet van. Nieuwe woorden mogen pas meedoen als ik ze lang genoeg heb gehoord.

Wanneer we klaar zijn, trek ik mijn jurk recht. Hij snijdt onder mijn oksels en komt maar net onder mijn vanachteren, maar hij is rood. Mijn lievelingskleur. Ik hoop dat Jonas hem mooi vindt. Hij vraagt dikwijls of ik een jurk wil aandoen. ‘En je haar in vlechten, zoals Heidi uit de bergen.’ Die ken ik niet en ik heb niet graag dat hij over haar praat. Al zou ik wel willen weten hoe lang ze al vrienden zijn en of ze ook in het dorp woont. Of ze soms komt logeren. En of hij met haar ook de muizenkus doet. Maar ik vraag niets. Ik ben bang dat hij haar mee naar hier neemt en dat ik naar haar jurk en vlechten moet kijken.

Elastieken verdraag ik niet, maar vanmorgen heb ik bloemen met lange stelen geplukt en vader gevraagd om ze met speldjes in mijn haar vast te maken.

Hij zei eerst dat hij de vingers niet heeft voor zo’n fijn gepriegel.

‘Maar je kan wél slakken doorknippen! Zelfs heel kleine!’

‘Wil je dat ze al onze sla opeten? Je hebt toch een dia-deem met bloemetjes?’

‘Die zijn van plastic!’

‘Vraag aan een vriendinnetje op school om je te helpen. Die weet vast hoe het moet en vindt het waarschijnlijk nog leuk ook.’

Ik wou zeggen dat ik het ook niet prettig vind om zijn koffieadem te ruiken, maar dat ik hem toch elke avond een nachtkus geef. En dat ik dikwijls moet niezen van het stof in zijn baard, maar altijd op zijn schoot kom zitten wanneer hij een insectenverhaal vertelt.

Ik wachtte in de keuken tot hij mopperend overeind kwam uit de zetel en mijn stoel naar buiten in het daglicht trok. Hij vloekte op de stelen die afbraken en de bloemblaadjes die uitvielen. De madeliefjes gooide hij weg. ‘Zonde,’ zei hij. ‘Die zijn voor de konijnen. Blijf zitten. Ik haal sterkere bloemen.’ Hij kwam terug met zijn armen vol paardenbloemen, boerenwormkruid, margrietten en een paar rabarberbladeren.

‘Alleen de rode rabarberbladeren,’ zei ik.

‘Weet ik toch,’ mompelde hij, maar soms vergeet hij nog dat ik misselijk word van groene dingen en ligt er ineens een groen hemd tussen de boodschappen of legt hij reepjes groene paprika als versiering op de rand van mijn bord.

Ik zat zo stil mogelijk terwijl hij de laatste stelen met

speldjes vastmaakte. ‘We moeten je punten nog eens insmeren,’ zei hij voor hij rechtstond. ‘Ze voelen droog aan.’ Hij ging binnen de scheerspiegel halen. Ik hield mijn adem in toen hij hem voor mijn gezicht hield.

‘Tevreden?’

Het was de mooiste en grootste krans die ik ooit had gezien. En de sterkste. Veel sterker dan die van mijn buurmeisje in de klas. Op haar verjaardag droeg ze er een van paarse en witte bloemen. ‘Klavertjes,’ zei ik tegen haar vriendinnen die rond onze bank kwamen staan. ‘Knoopkruid.’ Ik ging op mijn knieën op mijn stoel zitten om boven op haar hoofd te kunnen kijken. ‘En de kleine witte zijn bosanemonen. Ze hebben snel dorst.’ Niemand luisterde, maar na het rekenuurtje kwamen de eerste gevlochten stelen al los. Tijdens de speeltijd bengelden de bloemen ondersteboven en vielen op de grond. Ik raapte ze op, legde ze in de wastafel bij de wc’s en liet de kraan openstaan.

Vader weet alles over sterke bloemen. ‘Leg de krans vanavond maar in een emmer koud water,’ zei hij, ‘dan kan je ze morgen opnieuw dragen. Misschien zelfs overmorgen nog.’

‘Draai eens rond,’ zegt Jonas.

Hij weet dat ik dat goed kan. Lang en snel. Het zou er mooi uitzien, met mijn jurk die steeds hoger gaat en de bloemen die schitteren in de zon, maar de cavia mag niet misselijk worden. Dus draai ik één keer rond. Voorzichtig. Stap voor stap. Met de cavia tegen mijn buik gedrukt.

Jonas knikt alleen maar. Jammer. Als ik snel ga, fluit hij soms of klakt hij met zijn tong.

Ik leg de cavia op zijn rug op de handdoek en houd hem stevig vast. Hij probeert zich los te rukken. Dat doen ze altijd. Luid piepen ook. Ik wou dat ze er eens mee ophielden. Het zou veel gemakkelijker gaan als ze stil bleven liggen.

‘Wat doe je?’ vroeg Jonas de eerste keer dat ik een cavia verzorgde.

‘Dat is geheim.’

Hij ging op zijn hurken zitten. ‘Als je het vertelt, krijg je mijn koeken.’ Hij liet een blinkend pak zien.

‘Is het speculaas?’

‘Nee,’ zei hij, ‘lekkerder.’

‘Stroopwafel!’

‘Negerzoenen.’

Negerzoenen?

Ik schudde mijn hoofd. ‘Dat zijn geen koeken.’ Vader had ze anders vast al meegebracht.

‘Kijken?’ Jonas scheurde het pak open. Ik zag ronde, bruine bollen.

‘Chocolade,’ zei Jonas, ‘en vanbinnen zit er wit schuim in.’ Hij liet het me zien, zette zijn tanden in een bol voor hij het pak naar me toe schoof.

Ik keek er niet meer naar. Koeken zijn plat. Er hangt geen chocolade aan de buitenkant aan en er zit nooit wit schuim in.

Ik hield de cavia met een hand tegen, legde snippers vrouwenmantel op zijn vanachteren en duwde ze met het oorstokje naar binnen.

‘Ga je het nu zeggen?’

‘Geheim is geheim.’ Ik veegde het oorstokje af aan mijn broek en nam blaadjes goudbloem van het bord.

‘Geheimen moet je juist vertellen.’

Is dat zo? Ik dacht dat vader het anders had uitgelegd. Ik keek om naar hem. Hij zwaaide van tussen de rabarberstengels en lachte het gat tussen zijn tanden bloot.

‘Vraag je niet aan onze buurjongen of hij een glaasje limonade wil?’ riep hij.

Misschien had ik het verkeerd begrepen, en bewaren alleen cavia’s geheimen.

Met het vingerhoedje ga ik binnen honing halen uit de pot in de keukenkast. Ik smeer de vanachteren van de cavia in en druk er een papieren zakdoekje tegen. Nu komt het moeilijkste: het spartelende lijfje tegenhouden met mijn knie terwijl ik plakband afscheur. Ik weet hoe lang de stukken moeten zijn. Zo lang dat ze twee keer rond de buik kunnen. Ik trek ze stevig aan voor ik de volgende cavia neem. Het zakdoekje plakt in de honing. Toch komt het bijna onmiddellijk los en blijft het hangen in het gras zodra de cavia door de ren begint te dribbelen. Het plakband blijft ook niet goed kleven aan de haren. Ik kijk naar Jonas. Hij schudt zijn hoofd. Zo kan het niet verder. We moeten stoffen plakband vinden. Zoals dat van de dokter. Ik mocht eraan voelen toen ik van de ton was gevallen, maar hij gaf me er geen stuk van. Ik weet niet wat we moeten doen als het plakband op is. Misschien krijg ik touw van vader. Hij gebruikt het om de konijnen op te hangen aan de balk. Een keer had hij de rol in de schuur laten liggen. Ik was net klaar met de verzorging toen hij bij me kwam staan.

‘Heb jij hiervan genomen?’ Hij zwaaide met de rol.

Ik knikte.

Hij wou weten waarom.

Ik wees naar de cavia's.

Hij ging op zijn hurken zitten, knoopte het touw rond een van de buikjes los en keek lang naar de snippers die uit het gaatje staken.

De dag nadien vond ik de doos niet. Ze staat altijd op dezelfde plek, achter de emmer onder de gootsteen in de keuken. Nu lag er alleen stof en vuil. Ik keek in de bak ernaast en zocht tussen de lege flessen en doeken. Had ik de doos de avond ervoor misschien buiten laten staan? Ik ging kijken, maar ze stond niet onder de eik en ook niet in de ren waar de cavia's op hun zij lagen te puffen. Ik dacht na. Vader en Jonas zouden de doos nooit wegnemen. Ze weten hoe belangrijk de verzorging is.

Wie komt hier verder nog?

De dokter. Natuurlijk. Als hij een glaasje komt drinken. Maar ik heb zijn blinkende schoenen nog nooit door het gras zien stappen. Hij neemt altijd het tuinpad.

Ik liep naar vader in de tuin.

'Is Heidi hier geweest?'

'Wie?' Hij keek niet op. Hij veegde resten slak van de schaar en schoof op zijn knieën verder naar de komkommers.

'Heidi,' zei ik, 'uit de bergen. Ik denk dat ze ook in ons dorp woont.'

‘Nee,’ zei hij, zonder op te kijken. ‘Is dat een nieuw vriendinnetje van je?’

‘Helemaal niet!’ Ik riep het bijna. ‘Vrienden stelen geen dozen van elkaar!’

Mijn ogen prikten. Ik liep naar binnen, naar mijn kamer en ging onder de deken op bed liggen.

Vader kwam bij me zitten.

Hij zei dat hij de doos had weggenomen en ze pas zou terugzetten als ik de cavia’s niet meer in hun gaatjes zou verzorgen.

‘Met de oorstokjes mag je alleen de oortjes kuisen,’ zei hij.

Gaatjes zijn toch gaatjes?

‘En niet binnenin. Alleen heel voorzichtig aan de buitenkant. Afsproken?’

Ik maakte vuisten onder de deken.

‘Anders breng ik nooit meer een cavia voor je mee.’

Cavia’s maak ik zelf wel.

‘Ik kom af en toe kijken,’ zei vader.

De volgende avond stond de doos er weer.

Ik duw het oorstokje verder nu zodat de snippers niet meer uit de gaatjes van de cavia’s steken.

Jonas kijkt toe. ‘Dieper!’ Hij doet het teken dat het oorstokje er helemaal in moet. Ik probeer het. Jonas weet wat goed is voor cavia’s. Hij leert erover op school. De cavia piept en spartelt. ‘Leg een hand over zijn ogen,’ zegt Jonas. ‘Als hij niets kan zien, weet hij ook niet hoe hij moet ontsnappen.’ Sommige weten het wel. We moe-

ten hen aan de achterpoten uit de struiken trekken, het oorstokje nog in hun vanachteren. Jonas' moeder gooit het keukenraam open.

'Binnenkomen!' roept ze. 'Nu!'

'Heks,' mompelt Jonas, 'ze verpest altijd alles.'

Het is waar. Hij zou beter ook geen moeder hebben. Dan konden we samen zijn zoveel we wilden. Of hij zou kunnen blijven fluisteren. Dat heb ik al vaak gedacht. Dan zou zijn moeder misschien vergeten dat hij hier staat en dan zouden de cavia's niet zo bibberen. Ik kan het wit van hun oogjes zien als hij luid begint te praten tijdens de verzorging. Fluisteren is genoeg. Op een dag zal ik het hem zeggen.

Het keukenraam valt dicht. Jonas draait zich terug om. Hij kijkt naar een cavia die stil op de handdoek ligt, de oogjes halfdicht alsof hij in slaap gaat vallen. Ik weet beter. Ik voel het hartje snel kloppen onder mijn hand. Als ik niet oplet, gaat hij ervandoor voor ik een zakdoekje rond de buik heb kunnen plakken.

'Ze moeten leren luisteren,' zegt Jonas.

Het is waar. Ik kan niet eens rustig een bloemenkrans dragen. Er komen stelen los als ik cavia's uit de struiken moet trekken en mijn feestjurk wordt vuil van de takken en het mos.

'Anders moeten we het met piketten proberen.'

Vorige keer keek hij naar vader die netten over de besenstruiken gooide. Hij vroeg hoe we de netten in de grond vastmaakten.

‘Met piketten,’ zei ik. Als we het niet doen, vliegen er vogels onder de netten die in onze braambessen en frambozen pikken. Jonas keek blij. Op school had hij net geleerd hoe je stoute cavia’s met piketten kan verzorgen.

‘Hoe?’

‘Je steekt twee piketten in de grond, knoopt er een touw tussen, schuift de cavia eronder en stampt de piketten aan tot het touw strak rond de kop spant. We konden de ene na de andere ongehoorzame cavia verzorgen zonder hen te moeten tegenhouden.’

‘Is het niet gevaarlijk?’

‘Geloof je me niet? Dierenartsen doen het ook zo. Vraag maar aan je vader.’ Dat kan ik niet. Vader mag niets meer weten van de verzorging. Ik heb Jonas verteld van de doos die verdwenen was.

‘Heb je piketten kunnen wegnemen?’ vraagt hij nu.

‘Vader telt ze,’ zeg ik snel.

Het is niet waar, maar ik ben bang dat we de piketten te diep steken en de cavia’s gewond of zelfs onthoofd worden.

Jonas bijt op zijn lip. ‘Een halsband? We knopen er een touw aan en ik houd het uiteinde vast.’

‘Ik heb geen halsband,’ zeg ik. De cavia’s hebben er nooit een gedragen. Ik ben bang dat ze zich zouden ophangen als ze niet opletten en eindigen als de konijnen aan onze balk.

‘En als we hun een sjaaltje omdoen? Zo’n dun bommasjaaltje? Mijn moeder heeft een mand vol. Ze merkt

het niet als ik er een paar wegneem.' Ik kijk naar zijn moeder. Ze beweegt achter het raam. Jonas ziet het ook.

'Ik moet gaan,' zegt hij, 'denk er eens over na.' Dat hoeft niet. Ik vind het een goed idee. De cavia's zullen mooi staan met gekleurde sjaaltjes. En als ze in de herfst nog in de ren zitten, kunnen ze er wel een gebruiken. Misschien wil Jonas de hele mand meenemen, zodat de cavia's kunnen passen. En als zijn moeder het toch niet merkt, kunnen we ook een paar donkere sjaals uitzoeken om rond de ogen te knopen tijdens de verzorging.

Ik tuit mijn lippen, maar Jonas sjokt al weg, kijkt nog een keer om, heel eventjes, en zwaait.

'Tot morgen,' fluister ik.

En terwijl vader fronsend naar me toe komt, trek ik het oorstokje uit de cavia en begin de oortjes te kuisen, heel voorzichtig aan de buitenkant.

***